

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΕΠΙΜΟΡΦΩΣΗΣ

ΓΙΑ ΤΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ ΤΗΣ ΝΕΑΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ ΦΑΣΗ Β (2014-2015)

Πλαίσιο Σχεδιασμού και Οργάνωσης Διδασκαλίας

Ενότητα που αφορά στη διδασκαλία (βάσει του σχολικού γλωσσικού εγχειριδίου): «Οι φίλοι μας, οι φίλες μας» (α΄ τεύχος, σ. 71 - 87)

Τάξη: Ε΄ Δημοτικό Σχολείο: Αλάμπρας

Ημερομηνία: 13/3/2015

Δίκτυο Σχολείων ΕΔΕ: Ελένης Σίππη-Χαραλάμπους

Για τον σχεδιασμό και την οργάνωση της διδασκαλίας εργάστηκε η Μαγδαληνή Μιχαήλ (Εκπαιδευτικός και Σύμβουλος Ελληνικών), με τη στήριξη της Διευθύντριας κ. Καλομοίρας Ιωάννου

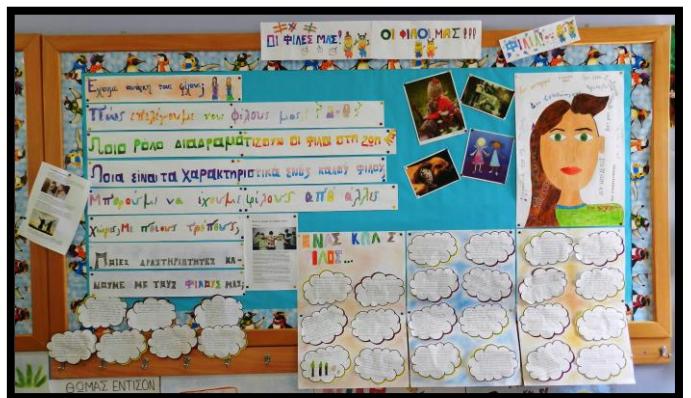
1. Συνοπτική παρουσίαση ανάπτυξης της ενότητας

1.1. Τι έχει προηγηθεί της διδασκαλίας:

Με αφορμή την ανάπτυξη φιλικών δεσμών με άλλα ευρωπαϊκά κράτη, μέσα από τη συμμετοχή μας στο ευρωπαϊκό πρόγραμμα eTwinning, δημιουργήσαμε σύντομο φιλμάκι με σκοπό την παρουσίαση της τάξης μας και του σχολείου μας στις υπόλοιπες συμμετέχουσες χώρες. Παράλληλα, στο μάθημα της Τέχνης (διαθεματική προσέγγιση), τα παιδιά εργαζόμενα σε δυάδες επέλεξαν από μία χώρα, την οποία μελέτησαν, και κατασκεύασαν τα δικά τους αερόστατα. Ακολούθως, αποφασίστηκε η ενασχόλησή τους με την ενότητα του βιβλίου «Οι φίλοι μας, οι φίλες μας».

Προηγήθηκε μία γενική προεπισκόπηση της προαναφερθείσας ενότητας με τη βοήθεια του προοργανωτή της. Με τη χρήση της ιδεοθύελλας και εμπνεόμενα από τον γενικό τίτλο της ενότητας, τα παιδιά οδηγήθηκαν στη διατύπωση ερωτημάτων που τα απασχολούν, αναφορικά με το θέμα της φιλίας. Συγκεκριμένα, κατέληξαν στα παρακάτω ερωτήματα προς διερεύνηση:

- Έχουμε ανάγκη τους φίλους;
- Ποια είναι τα χαρακτηριστικά ενός καλού φίλου;
- Πώς επιλέγουμε τους φίλους μας;
- Ποιο ρόλο διαδραματίζουν οι φίλοι στη ζωή μας;
- Μπορούμε να κάνουμε φίλους από άλλες χώρες; Με ποιους τρόπους;
- Ποιες κοινές δραστηριότητες κάνουμε με τους φίλους μας;

Επισημαίνεται ότι υπάρχει η δυνατότητα τα ερωτήματα να εμπλουτιστούν περαιτέρω στη συνέχεια.

Έχουν επιλεγεί όλα τα κείμενα της ενότητας, για να τύχουν επεξεργασίας, αφού έδιναν απαντήσεις στα ερωτήματα που τέθηκαν. Τα κείμενα είναι τα εξής:

- «Φίλοι από άλλες χώρες»
- «Ιστορίες με φίλους»

- «Οι φίλοι τραγουδάνε»
- «Οι φίλοι γιορτάζουν».

Στη συνέχεια, αναζητήθηκαν συμπληρωματικά κείμενα, για να εμπλουτιστεί το υλικό που προτείνεται από το σχολικό εγχειρίδιο. Μέσα από τη συνεξέταση των κειμένων, τα παιδιά ανέδειξαν τις διαφορετικές οπτικές του θέματος, καθώς και τις συνέπειες των γλωσσικών επιλογών και των κειμενικών συμβάσεων, όσον αφορά στα νοήματα που οι συγγραφείς επιθυμούν να μεταδώσουν με τα κείμενά τους. Τα κείμενα προσεγγίστηκαν κριτικά, λαμβάνοντας υπόψη τα ερωτήματα που τέθηκαν.

Αρχικά, μελετήθηκε ο ορισμός της φιλίας, όπως αυτός δίδεται σε λεξικά, και έγινε επεξεργασία των παρακάτω κειμένων:

- «Δάμωνας και Φιντίας» (Τ.Ε., σ. 41)
- Τα 7 σημάδια του κακού φίλου (απόσπασμα)
<http://www.clickatlife.gr/euzoia/story/36827>
- Φίλοι: Η οικογένεια που εμείς επιλέγουμε (απόσπασμα)
<http://www.vita.gr/psychologia/article/30126/filoi-h-oikogeneia-poy-emeis-epilegoyme>
- «Οι φίλοι τραγουδάνε» (Β.Μ., σ. 41)
- Count on Me - Bruno Mars (flash animation)
<https://www.youtube.com/watch?v=PiZyWqpTX9c>

Τα παραπάνω κείμενα αποτέλεσαν αφορμή για να μελετήσουν, τα παιδιά, σχετικό με τη φιλία λεξιλόγιο και να παραγάγουν γραπτό λόγο και αφίσα αναφορικά με τις ιδιότητες του καλού φίλου.

Δείκτες Επιτυχίας και Δείκτες Επάρκειας της συγκεκριμένης διδασκαλίας:

Κατανόηση και Παραγωγή Προφορικού λόγου

Δείκτες Επιτυχίας	Δείκτες Επάρκειας
1. Τοποθετούν ένα κείμενο σε πλαίσιο (θεματικό, επικοινωνιακό, κοινωνιοπολιτισμικό)	
1.4. Αρχίζουν να αξιοποιούν στρατηγικές κατανόησης και παραγωγής προφορικού λόγου, για εξαγωγή και παρουσίαση συμπερασμάτων, σε σχέση με τον τρόπο που παρουσιάζεται ένα θέμα	1.4.2. Υποβολή ερωτήσεων, απαντήσεις σε ερωτήσεις, ανάπτυξη και υποκειμενικό σχολιασμό πληροφοριών, ιδεών και θέσεων
2. Αναγνωρίζουν τον τρόπο που οργανώνεται και λειτουργεί ο λόγος σε επίπεδο κειμένου, πρότασης, λέξης	
2.3. Διακρίνουν το ύφος σε ανεπίσημο και επίσημο, εντοπίζοντας ενδιάμεσες διαβαθμίσεις και συνδέοντάς το με συγκεκριμένες γλωσσικές δομές	2.3.1. Ανεπίσημο, οικείο, φιλικό, χιουμοριστικό ύφος [π.χ., καθημερινό λεξιλόγιο, γενικευτικοί όροι (π.χ., πρά(γ)μα, κάτι), διάφορα διαλεκτικά στοιχεία] 2.3.2. Επίσημο, επιστημονικό ύφος (π.χ., υποτακτική σύνταξη, παθητική σύνταξη, πληθυντικός ευγενείας, μακροπερίοδος λόγος, τριτοπρόσωπες και απρόσωπες ρηματικές εκφράσεις, όπως: «αναμένεται», «θεωρείται»)

3. Αξιολογούν και κρίνουν ένα κείμενο ως προς τη λειτουργία και το περιεχόμενό του	
3.2. Συνδέουν τον τρόπο που αναπαριστάται ένα θέμα με τον τρόπο που επηρεάζονται συγκεκριμένα ακροατήρια και συγκεκριμένες συνομιλίες	3.2.2. Λεξιλόγιο, τροπικότητα (= δήλωση βαθμού αναγκαιότητας ή βεβαιότητας), έμφαση, επανάληψη, εγκλίσεις και σχέση με ακροατήριο ή συνομιλητές (πώς επιδιώκει να επηρεάσει το ακροατήριο και τους συνομιλητές ο ομιλητής/συνομιλητής)

Κατανόηση Γραπτού Λόγου

Δείκτες Επιτυχίας	Δείκτες Επάρκειας
1. Τοποθετούν ένα κείμενο σε πλαίσιο (θεματικό, επικοινωνιακό, κοινωνιοπολιτισμικό)	
1.4. Αρχίζουν να αξιοποιούν στρατηγικές κατανόησης, για εξαγωγή συμπερασμάτων, σε σχέση με τον τρόπο που παρουσιάζεται ένα θέμα	1.4.1. Αιτιολογημένες προβλέψεις και εξαγωγή συμπερασμάτων, για το περιεχόμενο μέσα από σύνθεση πληροφοριών, με βάση στοιχεία όπως: εικόνα, τίτλος, εισαγωγική πρόταση κειμένου.
2. Αναγνωρίζουν τον τρόπο που οργανώνεται και λειτουργεί ο λόγος σε επίπεδο κειμένου, πρότασης, λέξης	
2.1. Διαβάζουν κείμενα, αυτόνομα, με άνεση και εκφραστικότητα, αξιοποιώντας συμβάσεις του γραπτού λόγου	2.1.1. Συντακτική λειτουργία προτάσεων, λέξεων, ως βάση για κατανόηση και κριτική ανάγνωση (σύνδεσμος «για να»)
2.2. Αναγνωρίζουν και αναφέρουν το είδος κειμένου, με βάση τις σχετικά σταθερές συμβάσεις του	2.2.1. Κείμενο, όπως: επιστολή
3. Αξιολογούν και κρίνουν ένα κείμενο ως προς τη λειτουργία και το περιεχόμενό του	
3.1. Αξιολογούν την αποτελεσματικότητα ενός κειμένου, συνδέοντάς την με την οπτική του συγγραφέα και τις πολλαπλές φωνές που πιθανόν να εμφανίζονται στο ίδιο κείμενο, ή και σε άλλα κείμενα	3.1.1. Μέσα παρουσίασης περιεχομένου (γλώσσα, ύφος, οργάνωση κειμένου, μορφοποίηση) σε σχέση με την οπτική του συγγραφέα και τις πολλαπλές φωνές που πιθανόν να εμφανίζονται εντός, ή και εκτός κειμένου, άμεσα ή έμμεσα.

Παραγωγή Γραπτού Λόγου:

Δείκτες Επιτυχίας	Δείκτες Επάρκειας
1. Τοποθετούν ένα κείμενο σε πλαίσιο (θεματικό, επικοινωνιακό, κοινωνιοπολιτισμικό)	
1.2. Καθορίζουν τον σκοπό και τον αποδέκτη, συνδέοντας το παραγόμενο κείμενο με συγκεκριμένο κοινωνιοπολιτισμικό πλαίσιο	1.2.2. Στοιχεία επικοινωνιακού και κοινωνιοπολιτισμικού πλαισίου, όπως: αποδέκτης, χώρος, χρόνος, μέσο δημοσιοποίησης του κειμένου, με έμφαση στη σχέση «εαυτού και αποδέκτη» και στα ατομικά ή και κοινωνικά χαρακτηριστικά τους (π.χ., σχέσεις, κοινωνική θέση) και τα χαρακτηριστικά χώρου - χρόνου (π.χ., συνθήκες, δεδομένα εποχής, συνθήκες)
2. Οργανώνουν τον λόγο σε κείμενο	
2.2. Καθορίζουν το κατάλληλο είδος και ύφος κειμένου, σύμφωνα με την επικοινωνιακή ανάγκη, τον σκοπό και τον αποδέκτη	2.2.1. Κείμενα, όπως: επιστολή 2.2.2. Ανεπίσημο, οικείο, φιλικό, χιουμοριστικό ύφος [π.χ., στοιχεία προφορικότητας, όπως: επίκληση στον αποδέκτη], παρενθετικές φράσεις και προτάσεις, λεξιλόγιο άμεσου περιβάλλοντος]
3. Αξιολογούν και κρίνουν ένα κείμενο ως προς τη λειτουργία και το περιεχόμενό του	
3.1. Αξιολογούν την αποτελεσματικότητα κειμένου και τη	3.1.1. Πραγμάτωση κειμένου, όπως: γλωσσικά και μη γλωσσικά

διατύπωση της προσωπικής τους θέσης με βάση το θεματικό, επικοινωνιακό και συγκεκριμένο κοινωνικοπολιτισμικό πλαίσιο	στοιχεία, κειμενικές συμβάσεις, συνοχή και συνεκτικότητα κειμένου: δείκτες συνοχής (π.χ., σύνδεσμοι, αντωνυμίες, συνώνυμα, επαναλήψεις), δείκτες συνεκτικότητας (π.χ., σύνδεση μεταξύ τμημάτων του κειμένου, ανάλογα με το είδος και τη λειτουργία)
---	---

1.2. Τι προγραμματίζεται να γίνει στο πλαίσιο της συγκεκριμένης διδασκαλίας (χρονική διαδοχή ενεργειών εκπαιδευτικού-παιδιών, παράμετροι εστίασης της διδασκαλίας, δραστηριότητες κ.λπ.):

Ζητείται από τα παιδιά να ενώσουν κομμάτια παζλ στην ομάδα τους, για να σχηματίσουν την εικόνα με το λογότυπο για την προώθηση της συνεργασίας ανάμεσα στους λαούς, το οποίο ζωγράρισαν τα ίδια, στο πλαίσιο ενδοσχολικού διαγωνισμού για την προώθηση της συνεργασίας ανάμεσα στους λαούς. Συσχετίζουν το μήνυμα του παζλ «Χτίστε γέφυρες επικοινωνίας, ενωθείτε» με σύντομο φιλμάκι που δημιουργήσαμε στο πλαίσιο της συμμετοχής μας στο ευρωπαϊκό πρόγραμμα eTwinning. Αναμένεται να αναφέρουν, ότι και τα δύο στοχεύουν στη συνεργασία και στην επικοινωνία ανάμεσα στους λαούς. Ακολουθώντας τίθενται τα ερωτήματα: «Είναι σημαντικό να υπάρχει φιλία ανάμεσα στους διάφορους λαούς; Με ποιους τρόπους θα μπορούσαμε να πετύχουμε την επικοινωνία;» (καταγραφή στον πίνακα), «Παλαιότερα χρησιμοποιούνταν τα ίδια μέσα;».

Προβλέψεις 	Κείμενο (Επιβεβαίωση ή Διάψευση)

Η εκπαιδευτικός διαβάσει την πρώτη πρόταση του κειμένου: «Πολλά σχολεία της χώρας μας έχουν επικοινωνία με σχολεία άλλων χωρών, έτσι ώστε να δώσουν την ευκαιρία στους μαθητές τους να κάνουν φίλους παντού» («Φίλοι από άλλες χώρες», σ.72-73). Τα παιδιά καλούνται να διατυπώσουν προβλέψεις για το περιεχόμενο του κειμένου. Στη συνέχεια προβάλλεται η εικόνα και ο τίτλος του κειμένου και επιχειρούν πιο «στέρεις» προβλέψεις, τις οποίες καταγράφουν στην πρώτη στήλη σχετικού πίνακα. Διαβάζουν χαμηλόφωνα το κείμενο, συγκρίνουν τις προβλέψεις τους με το πραγματικό περιεχόμενο

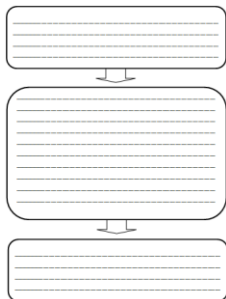
του σχολικού κειμένου και αφού συμπληρώσουν τη δεύτερη στήλη του πίνακα (στην οποία επιβεβαιώνουν ή διαψεύδουν τις προβλέψεις τους), ανακοινώνουν τα αποτελέσματά τους.

Γίνεται μεγαλόφωνη ανάγνωση του κειμένου από την εκπαιδευτικό και περαιτέρω επεξεργασία του, αξιοποιώντας, για σκοπούς κατανόησης, το «stop». Συγκεκριμένα, με το πάτημα ενός buzzer η εκπαιδευτικός σταματάει σε επιλεγμένα σημεία του κειμένου και οι μαθητές/τριες συμπληρώνουν τη λέξη ή τη φράση που έπεται ή απαντούν σε ανοικτού τύπου ερωτήσεις, τεκμηριώνοντας την άποψή τους με αποσπάσματα από το κείμενο. Στη συζήτηση γίνεται, ανάμεσα σε άλλα, αναφορά στο μέσο γραπτής επικοινωνίας το οποίο επέλεξαν τα παιδιά των δύο σχολείων, στα αναμνηστικά δώρα που αντάλλαξαν, στις λέξεις και φράσεις που μαρτυρούν ότι το κείμενο αναφέρεται σε αλληλογραφία που έγινε παλαιότερα. Παράλληλα, επισημαίνεται η απόδοση των λέξεων-φράσεων αυτών στη δημοτική.

Δίδονται στις ομάδες τέσσερις επιστολές: μία στα κινέζικα, μία στα γερμανικά, μία στα αραβικά και μία στα ισπανικά. Τα παιδιά καλούνται να τις συγκρίνουν, να εντοπίσουν οπτικά τα κοινά τους στοιχεία και να συμπεράνουν τις συμβάσεις της επιστολής (αποστολέας, παραλήπτης, χωροχρονικό πλαίσιο αναφοράς, σκοπός). Το υλικό των ομάδων εμπλουτίζεται με ακόμη δύο επιστολές στα ελληνικά, μία φιλική και μία επίσημη. Διερευνούν τα υφολογικά στοιχεία των επιστολών και συζητούν τις γλωσσικές επιλογές του εκάστοτε αποστολέα. Τα παιδιά αναφέρουν ποιες είναι οι επικοινωνιακές συνθήκες που ισχύουν για κάθε επιστολή (αποστολέας, αποδέκτης, είδος, σκοπός). Προβληματίζονται, επίσης, ποιες άλλες γλωσσικές επιλογές θα μπορούσαν να κάνουν οι συντάκτες των επιστολών, χωρίς να αλλάξει το

ύφος της επιστολής.

Τα παιδιά ακούνε το ηχογραφημένο γράμμα της μητέρας της Ρομπέρτα (σ. 73) και εντοπίζουν τα στοιχεία που λείπουν (ημερομηνία, επιφώνηση, υπογραφή). Δίδεται έμφαση στον σκοπό συγγραφής της επιστολής, για να υπογραμμιστεί η δευτερεύουσα τελική πρόταση που εισάγεται με το «για να» (Δίδεται έμφαση, συνεπώς, στον λειτουργικό ρόλο των τελικών προτάσεων σε μία επιστολή.).

Παρουσιάζονται φωτογραφίες ενός κοριτσιού-πρόσφυγα, από τη Συρία, η οποία φιλοξενήθηκε πριν μερικούς μήνες με άλλους ομοεθνείς της στο σχολείο μας. Καλούνται να εισηγηθούν με ποιους τρόπους θα μπορούσαμε να μάθουμε νέα της, αφού το μόνο στοιχείο που έχουμε είναι η διεύθυνσή της. Οδηγούνται στη συγγραφή επιστολής και αναφέρουν τα δομικά στοιχεία που πρέπει να συμπεριλαμβάνει, καθώς και το κατάλληλο ύφος που πρέπει να χρησιμοποιηθεί. Δίδεται σχετικό φύλλο εργασίας για προετοιμασία.

Τα παιδιά καλούνται να αναφερθούν στη φιλία και να επιχειρήσουν να την οπτικοποιήσουν στο μυαλό τους. Ακολούθως, τίθεται ο προβληματισμός αν η φιλία είναι πάντοτε αληθινή. Εφαρμόζοντας, για σκοπούς κατανόησης, τη «συνεργατική συναρμολόγηση», κάθε μέλος της ομάδας μελετά από μία πτυχή

της «υποκριτικής φιλίας». Τα παιδιά των διαφόρων ομάδων που ασχολούνται με την ίδια πτυχή του θέματος συναντώνται και ανταλλάσσουν απόψεις. Έπειτα, επιστρέφουν στις αρχικές τους ομάδες και, αφού ενημερώσουν τα υπόλοιπα μέλη της ομάδας τους για τις νέες γνώσεις που απέκτησαν, συμπληρώνουν τον «τροχό της γνώσης της φιλίας» (φύλλο εργασίας) και ανακοινώνουν τα αποτελέσματα της εργασίας τους. Στο τέλος, επαναφέρεται ο αρχικός προβληματισμός και τα παιδιά ερωτώνται αν άλλαξε κάτι από την αρχική τους οπτικοποίηση για τη φιλία.

Ερωτήματα που θα διερευνήσουμε:

- Ποιο είδος κειμένου μελετούμε;
- Ποιο μήνυμα για τη φιλία μεταδίδει το κείμενό μας;
- Πώς το πετυχαίνει; (χιούμορ, γλώσσα, εικόνες...)

Ανακεφαλαιώνουν όσα έχουν συζητήσει/διερευνήσει στο σημερινό μάθημα και αναστοχάζονται σχετικά. Κάποιες υποβοηθητικές λέξεις ή εικόνες παρουσιάζονται στον πίνακα και τα παιδιά, αφού καθίσουν σε κύκλο, αρχίζουν τη συνομιλία τους. Η εκπαιδευτικός κρατεί ένα κουβάρι μαλλί και δίδει το έναυσμα της συζήτησης. Ρίχνει το κουβάρι σε ένα παιδί, ενώ κρατεί την άκρη του νήματος (χωρίς να αφήσει την άκρη του). Το παιδί που πιάνει το κουβάρι συνεχίζει τη συζήτηση και το ρίχνει σε ένα άλλο παιδί, κρατώντας όμως το νήμα (χωρίς να αφήσει την άκρη). Κάθε παιδί που συνεχίζει την αναφορά, προσθέτει στα προηγούμενα, μέχρι που η ανακεφαλαίωση των όσων διαδραματίστηκαν στο μάθημα ολοκληρωθεί. Στο τέλος αφήνουν χάμω το μαλλί και παρουσιάζεται το «δελτίο εξόδου» του σημερινού μαθήματος.

1.3. Τι προγραμματίζεται να ακολουθήσει μετά τη διδασκαλία:

Την επόμενη ημέρα της διδασκαλίας αναμένεται να ολοκληρωθεί η συγγραφή της φιλικής επιστολής προς το κορίτσι-πρόσφυγα από τη Συρία και θα ακολουθήσει η συγγραφή επίσημης επιστολής προς τον Κοινοτάρχη Αλάμπρας με σκοπό να ζητηθεί η συμβολή του για την επίλυση συγκεκριμένων προβλημάτων που απασχολούν τους μαθητές σε σχέση με την Κοινότητα. Επιπρόσθετα, όσον αφορά στη γραμματική του κειμένου, θα δοθεί έμφαση στο αποτέλεσμα, και θα διδαχθεί, με λειτουργικό τρόπο, η δευτερεύουσα αποτελεσματική πρόταση που εισάγεται με το «ώστε». Για το σκοπό αυτό θα συμπληρωθεί η εργασία 2 (B.M. σ. 73) και θα αξιοποιηθεί το βιβλίο Γραμματικής της Ε΄ και Στ΄ Δημοτικού.

Τα παιδιά λαμβάνουν επιστολές από δημοτικό σχολείο του Manchester, στο Ηνωμένο Βασίλειο και καλούνται να αξιοποιήσουν τις συμβάσεις της επιστολής για να επικοινωνήσουν με τους καινούργιους τους φίλους (B.M., α΄ τεύχος, σ. 74).

2. Διδακτικό Υλικό (π.χ., κείμενα, ασκήσεις από σχολικά εγχειρίδια και συμπληρωματικό υλικό):

- Κείμενο Β.Μ. «Φίλοι από άλλες χώρες», σ. 72-73
- Παζλ
- Φιλμάκι
- Φωτογραφίες από εκδήλωση του σχολείου
- Παρουσίαση στον διαδραστικό πίνακα
- Ηλεκτρονικό άρθρο: «Επίθεση φιλίας» με φόντο το Κυπριακό και τους υδρογονάνθρακες
<http://www.livenews.com.cy/cgi-bin/hweb?-A=68982&-V=news>, απόσπασμα
- Γελοιογραφία: Θέλω να είμαστε φίλοι
http://pincartoons.com.cy/bananes/sample_p034.html
- Εικόνα: ψεύτικοι φίλοι (μετάφραση)
<http://ushumor.net/fake-friends-ushumor/>
- Τηλεοπτικό σποτ Δίωξης Ηλεκτρονικού Εγκλήματος (Ασφαλής Πλοήγηση - Ημερίδες)
<https://www.youtube.com/watch?v=qhbU6xTdO5Y>